

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו.....2
- ב. ולא פסלה מן הכהונה.....2
- ג. נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה.....3
- ד. מעשה קטנה כלום ובעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומיטמא לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון.....3
- ה. ולא בלאות ... נכסי מלוג ... נכסי צאן ברזל ... אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא ואי דליתנהו אידי ואידי לא שקלא.....3
- ו. אאילונית אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה נכסי מלוג דברשותה קיימי אית לה נכסי צאן ברזל דלאו ברשותה קיימי לית לה.....4
- ז. אשניה וקנסו רבנן לדידה בדידיה ולדידיה בדידה אמר.....5
- ח. ל"ש אלא מנה מאתים אבל תוספת יש להן.....5
- ט. נשים שאמרו חכמים יוצאות שלא בכתובה כגון עוברת על דת וחברותיה אין להן תוספת וכ"ש מנה מאתים והיוצאת משום שם רע נוטלת מה שלפניה ויוצאה.....5
- הדרן ערך אלמנה ניונות.....6
- י. הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיוזן את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים.....7
- יא. ניסת לאחר ופסקה עמו כדי שיוזן את בתה חמש שנים חייב לזונה ... לא יאמר הראשון לכתבא אצלי אזונה אלא מוליך לה מזונותיה למקום שאמה וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות.....7
- יב. ניסת הבעל נותן לה מזונות והן נותנין לה דמי מזונות.....8
- יג. מתו בנותיהן ניונות מנכסים בני חורין והיא ניונות מנכסים משועבדים מפני שהיא כבעלת חוב.....9
- יד. הפקחים היו כותבים ע"מ שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי.....9
- טו. האומר לחבירו חייב אני לך מנה ... חייב ... דא"ל חייב אני לך מנה בשטר ... אלימא מילתא דשטרא כמאן דאמר להו אתם עדים דמי.....9

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דף קא.

א. הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו

כבר התבאר במסכת יבמות דף קח. שהממאנת, לאחר המיאון אין הממאנת חשובה כגרושה מבעלה, ודינה כדין מי שלא נתקדשה מעולם, שבמיאונה עקרה את האישות למפרע.

לפיכך הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, שהרי לא היו קידושי קידושין מעולם שבמיאונה עקרתן, ואינה צריכה להמתין אחר המיאון ג' חדשים מלהנשא משום הבחנה, שהרי היא עודה קטנה ובודאי אינה מעוברת¹.

ב. ולא פסלה מן הכהונה

קטנה² שמת אביה ונתקדשה ומיאנה בבעלה, מותרת לכהן, שלא היו קידושיה קידושין בעודה קטנה. ואם גירשה בעלה בעודה קטנה, אף על פי שאינה צריכה לגט ואין בגט כלום דבלאו הכי היא יכולה לצאת במיאון, אפילו הכי אסורה לכהונה מדרבנן דהא יצא עליה שם גרושה. ואם אחר שגירשה החזירה בעודה קטנה ומיאנה בו, מותרת לכהן שהמיאון מבטל הגט.

ולא רק כשהחזירה הוא אחר שנתגרשה ומיאנה בו שמוותרת, אלא אפילו ניסת לאחר אחר שנתגרשה בעודה קטנה ומיאנה בו מותרת לכהן, ואף על גב דקיימא לן שמיאון חברו אינו מבטל את גיטו, היינו לענין שאם מיאנה בשני לא תחזור לראשון³. ויש אוסרין⁴, שכיון שאמרו רבנן מיאון של חברו אינו מבטל את גיטו, לא פלוג רבנן ולכל ענין אמרו כן.

¹ אף על גב דגבי גירושין צריכה להמתין אפילו קטנה, שאני גירושין דשייכי ג"כ בגדולה ולא פלוג רבנן, אבל מיאון אין שייך אלא בקטנה ואין שייך הבחנה, ולא גזרו מיאון משום גירושין

² שו"ע ונו"כ שו"ע ונו"כ קנה י, וסי' ו ב

³ דעת הטור ושעמא דגזרו ביה רבנן, משום דמכרת ברמיוותיו ובקריעותיו חיישינן דלמא אזל ומשבש לה ועבד דממאנת בחבריה והדר ואזיל ונסיב לה, אבל לענין להתירה לכהן דליכא למיחש להכי לא חלקו בין מיאון דחבריה למיאון דידיה.

⁴ דעת הרמב"ם

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ג. נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה

המגרש⁵ את הקטנה בגט אף על פי שהיתה יתומה כשנתקדשה לו, שאמה ואחיה קדשוה או השיאוה לו, כיון שיצאת ממנו בגט הרי היא מדרבנן כשאר גרושה ויש לה כתובה, והוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ואסורה לכהונה וצריכה להמתין שלשה חדשים.

ד. מעשה קטנה כלום ובעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומיטמא לה כלליו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון

עוד התבאר שם שקטנה⁶ הממאנת אין לה כתובה מנה ומאתים, שלא תקנו לה חכמים כתובה שתצא, אבל יש לה תוספת, כיון שנשאה ולא התנה, שידע מתחילה שיכולה למאן ובכל זאת כתב לה, מתנה זו בשביל חיבת ביאה כל זמן שהיא עמו⁷.

וכל זמן שלא מיאנה הרי היא כאשתו, שבעלה זכאי במעשה ידיה ובמציאותה וחייב במזונותיה ובפדיונה כל זמן שהיא תחתיו, אבל אם הלך למדינת הים ולותה ואכלה או לותה לצורך פדיונה ועמדה ומיאנה אינו חייב לשלם אף על פי שאכל פירותיה, ואפילו הם בעין עדיין שליקטן ומונחין ברשותו קנאם ואינו צריך להחזירן.

ה. ולא בלאות ... נכסי מלוג ... נכסי צאן ברזל ... אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא ואי דליתנהו אידי ואידי לא שקלא

⁵ שו"ע ונו"כ קנה שם

⁶ שו"ע ונו"כ שם י

⁷ משא"כ במנה או מאתים שאין כותב לה מדעתו מתקנת חכמים. ט"ז שם

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

קטנה הממאנת, נכסיה שהכניסה לו בין של מלוג בין של צאן ברזל אם הם בעין נוטלתן, ואם אינן בעין שאבדם, ופחת הבלאי מנכסי צאן ברזל שלה ו"א⁸ שהייב לשלם בין אבדם הוא בין נאבדו או נתקלקלו מעצמן, ונכסי מלוג אם אבדם הוא חייב לשלם, ואם נאבדו או נתקלקלו מעצמן פטור. וי"א⁹ שאם אבדו אפילו אבדם הוא אין חייב לשלם בין בנכסי צאן ברזל ובין בנכסי מלוג. ואפילו מכר נכסי מלוג¹⁰. וי"א¹¹ דוקא כשנשתמש כדין ובלה אז הוא פטור לשלם, וכן אם נאבד או נגנב פטור לשלם אבל אם הוציא שלא כדין חייב לשלם.

ו. איילונית אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה נכסי מלוג דברשותה קיימי אית לה נכסי צאן ברזל דלאו ברשותה קיימי לית לה

איילונית¹² שלא הכיר בה, נכסים שהכניסה לו אם הן בעין בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל תטלם, שלא רצו חכמים לקחת את שלה כיוון שהן בעין, ואם אינן בעין שאבדו או נגנבו, בין שנשתמש בהן ובלו או נשחקו, עשו דינה היפך מכל הנשים ואמרו נכסי צאן ברזל כיוון שאינם ברשותה אלא שהבעל היה חייב באחריותן, שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו, העמידום בחזקת מי שהן עבשיו ואין צריך לשלם לה, אבל נכסי מלוג שהם ברשותה ואין לבעל בהן אלא פירות, העמידום בחזקתה שהם שלה וחייב לשלם לה¹³.

⁸ דעת המחבר שם

⁹ ט"ז שם ד וביאור הגר"א כח וכדעת התוס' דמעות סופר נודמן לב"י בדברי הטור.

¹⁰ ופרש"י הטעם ד"ל אם תשאר תחתיו שמא תמות היא בחייו וירשנה וכ"כ הרא"ש. ב"ש שם יג

¹¹ דעת הר"ן ולמעשה צ"ע בנ"מ כי י"ל קום לי כתוס' וכן ברש"י משמע נמי דס"ל אפי' הוציא שלא כדין פטור ע"ש. ב"ש שם

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמז א ג

¹³ לשון הגמרא נצ"ב דלאו ברשות קיימי כלומר שהוא קיבל עליו אחריות וברשות הוציאן לית לה אבל נ"מ אין לו רשות לבלות הקרן הילכך סברא דקרן של צ"ב א"צ לשלם וקרן של נ"מ צריך לשלם ואית לה ואי עיילא ליה גלימא ונשתמש בה ובלה היינו פירי אבל בגניבה ואבידה דנ"מ חייב אף על גב דבשאר נשים אם אבדו בפשיעתו הוי פשיעה בבעלים ופטור הכא כיון דלאו אשתו גמורה היא חייב אפילו בגניבה ואבידה כל שנשתמש בהן ונכנסו לרשותו דלאו עמו במלאכתו היא ומשמע דאפי' עדיין לא נשתמש בהם מאחר שהפירו' הם שלו נעשה עליהם ש"ש ועיין בב"ח מ"ש בזה ואין דבריו מוכרחים וסתם אבד או נגנב ממילא משמע. ח"מ שם ז

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ז. אשניה וקנסו רבנן לדידה בדידה ולדידה בדידה אמר

הנושא¹⁴ באיסור דרבנן כגון שניות לעריות, אף ע"ג שגם אלו איסורין קל, החמירו בהן לעשות חזוק לדבריהם בענין אחד, ואמרו בין הכיר בין לא הכיר בה דינם כדין חייבי לאוין שלא הכיר בה, אבל בנכסי צאן ברזל ונכסי מלוג הניחו בהן דינה כדין כל הנשים, שלא רצו להחמיר בהן משאר נשים כיון שאיסורין קל¹⁵.

ח. ל"ש אלא מנה מאתים אבל תוספת יש להן

קטנה¹⁶ הממאנת אין לה כתובה מנה ומאתים, שלא תקנו לה חכמים כתובה שתצא, אבל יש לה תוספת, כיון שנשאה ולא התנה, שידע מתחילה שיכולה למאן ובכל זאת כתב לה, מתנה זו בשביל חיבת ביאה כל זמן שהיא עמו¹⁷.

ט. נשים שאמרו חכמים יוצאות שלא בכתובה כגון עוברת

על דת וחברותיה אין להן תוספת וכ"ש מנה מאתים
והיוצאת משום שם רע נוטלת מה שלפניה ויוצאה

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁵ שיטות הרמב"ם כפי פירושו מ"ש בפירוש משניות לישב דברי הרי"ף בשאר נשים פטור הבעל לשלם מה שנאבד או נגנב מנ"מ וכאן שהוא מקח טעות צריך לשלם ומכ"ש כשמכר נ"מ צריך לשלם אפילו מה שבלה מחמ' השימוש שנשתמש בהם צריך לשלם אבל לשיטות רש"י ותוס' והרא"ש איירי כל הסוגיא מה שבלה שלא כדין וחייבי לאוין ואיילנות דינם כשאר נשים לכן נצ"ב שהם ברשותו ומה שהוציא מהם בדין הוציא אין צריך לשלם ונ"מ שמכר עשה שלא כדין צריך לשלם ואם נאבד או נגנב מהם א"צ לשלם וכן מה שבלה מחמת השימוש פטור לשלם אלא בטור לא משמע כן כמ"ש בסמוך, וכן בשניות תליא נמי בפלוגתא זו לרמב"ם שניה אין לה נ"מ היינו מה שנאבד או נגנב כמו בשאר אשה אלא הקנס הוא דהיה מן הראוי שחייב לשלם לה כמו בחייבי לאוין אבל מה שמכר צריך לשלם לה ולשיטות רש"י ותוס' והרא"ש שניה לית לה נ"מ אפילו מה שמכרו א"צ לשלם ומכ"ש מה שנגנב או נאבד ובמאנה לשיטות הרי"ף בליתנהו בין בנ"מ ובין נצ"ב לית לה היינו נ"מ מה שנאבד אבל מה שמכר צריך לשלם, ולשיטות רש"י אפילו מה שמכר ועשה שלא כדין א"צ לשלם והטעם די"ל אי לא מאנה שמא היתה מתה והיה יורשה. ב"ש שם ה

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם י

¹⁷ משא"כ במנה או מאתים שאין כותב לה מדעתו מתקנת חכמים. ט"ז שם

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אלו¹⁸ יוצאות בלא כתובה העוברת על דת, פירוש המעבירה את בעלה על דת משה ויהודית. ומי שהחזקה נדה בשכנותיה, והנודרת ואינה מקיימת¹⁹, כל אלו, אין להן לא עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים ולא תנאי כתובה ולא תוספת²⁰, אבל תטול מה שהכניסה לו והוא בעין בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג, ואם כלה או נגנב או נאבד אפילו בפשיעת הבעל²¹ אין מוציאין ממנו²².

וכן הדין במי שזינתה או שיצאה משום שם רע שאיבדה עיקר כתובתה ותוספת ונוטלת מה שהוא בעין מכל מה שהכניסה. וכן הדין בכל אותן ששנינו בהן תצא מזה ומזה, כיון שמצד זנות היא מפסדת כתובתה.

הדרן עלך אלמנה ניוזנת

¹⁸ שו"ע ונו"כ קמ"א – ה

¹⁹ וכשנמצא בה מומין או אם היא נדרנית דלא אתמר בהו בש"ס כלום נראה לשיטות הרמב"ם שכתב באיילנות ובחייבי לאוין שלא הכיר צריך לשלם מה שנאבד מנ"מ וטעמו שאין כאן אישות גמורה נשמע מכ"ש במומין ונדרים דצריך לשלם ולשיטות תוס' א"צ לשלם אלא מה שמכר מנ"מ שלא כדין כנ"ל מיהו בטור משמע אף על גב להרא"ש שני' וממאנת א"צ לשלם אפילו מה שמכר שלא כדין מ"מ באיילנות וחייבי לאוין שלא הכיר צריך לשלם נ"מ אפי' אם נשתמש כדין אם כלה לגמרי צריך לשלם כמ"ש הראב"ד והיינו מ"ש בח"ל ואיילנות כגון שנשתמש בהם ובלה אותם. ב"ש קמ"ז ה

²⁰ הכלל הוא כל אלו מעשיה גורמים מחמת מעשיה שעשתה אחר הנישואין משום הכי אין להן אפילו תוספת כתובה, וכתבו הדרישה וב"ח בשם מהר"מ אשת איש שיצאה חוץ לדת לא הפסידה מה שיש בעין ממה שהכניסה לו ומחזיר לה מה שהוא בעין כי לא קנסו אותה להפסיד מה שהוא בעין וע' בח"ה סי' רפ"ג. ב"ש שם כא

²¹ ח"מ שם ב

²² וזנתה ועוברת ע"ד דתנינ' דנוטלת מה שהוא בעין משמע מה שאינו בעין אפילו אם מכר א"צ לשלם דקנס' אותה יותר כמו שקונס' אותה לענין נצ"ב דא"צ לשלם כמ"ש ברמב"ם ולשניות צריך לשלם נצ"ב ולשיטות תוס' דאירי כל הסוגי' שבלה שלא כדין ומ"מ א"צ לשלם לשניות א"כ מכ"ש לעוברת על דת אפי' מכר א"צ לשלם. ב"ש קמ"ז ה

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דף קא:

י. הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים

הנושא אשה²³ אם יש לה בת מאיש אחר אינו חייב כלום אלא מה שהתנתה עמו בפירוש, כגון הנושא אשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים חייב לזונה במאכל ובמשקה חמש שנים הראשונים שאחר הנישואין מיד בין אם המזונות ביוקר או בזול, אך אינו חייב לה כסות ורפואה²⁴, ואם לא זנה בה שנים הראשונים והזול המזונות, אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה בדמים בזמן היוקר²⁵, שחרי כך נתחייב לה והוא עכב, ואם היא עכבה אינו נותן לה אלא כדמי הזול, שאע"ג דכבר נתחייב לה לפי היוקר אינה היא דאפסידה אנפשה שעכבה עד עכשיו, ולו היה נקל לתת לה מזונות בזמן היוקר אחת אחת משיתן לה עכשיו בבת אחת אפילו לפי הזול. היו בזול והוקרו בין שעכבה היא בין שעכב הוא אין נותן לה אלא כדמי הזול, דאע"ג דעכשיו הוקרו ועכב הוא עד עכשיו, קי"ל כל הגולנין אינן משלמין אלא בשעת הגזילה, דהיינו הכא שעת הגזילה הם אותם השנים שהיו בזול.

יא. ניסת לאחר ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה ... לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה אלא מוליד לה מזונותיה למקום שאמה וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות

נתגרשה²⁶ האם בתוך הזמן שקבל לזון את הבת, לא יוכל לומר כשתבא הבת אצלי אתן לה מזונות, אלא נותן לה מזונותיה במקום שהיא אצל

²³ שו"ע ונו"כ קיד א

²⁴ ח"מ שם א

²⁵ אולם אינו חייב לתת לה דמים אלא יכול לתת לה מזונות על שולחנו. ח"מ שם א ג

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ו

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אמה²⁷, דלעולם אין נוטלין הבת בין גדולה בין קטנה מלהיותה אצל אמה שזהו כבודה, ולפיכך צריך ג"כ ליתן לה מזונותיה משלם ולא לפי ברכת הבית²⁸, אלא דינה כמי שזן אשתו ע"י שליח, אבל אינו חייב ליתן לה לא לפי כבודו ולא לפי כבודה אלא לפי צרכה בפחות שבסיפוקין. ויש חולקים וסוברים הואיל וקבל עליו לפרנסה מסתמא דעתו היתה שתהיה מתפרנסת כאחד מבני ביתו, ולא שישנה אותה לרע מכל בני הבית שיאכלו הם בשר וישתו יין והיא תאכל זרעונין ותשתה מים, ואם מאכילה על שולחנו ניזונת עמן כאחד מאוכלי שולחנו. ובין כך ובין כך אינו חייב ברפואתה, שלא קבל עליו אלא לזונה ואין רפואה בכלל, אף על גב דגבי מזון האשה אמרינן דרפואה שאין לה קצבה היא כמזונות, הני מילי כשאוכלת בתנאי בית דין שהוא חייב להספיק כל צרכה, אבל המקבל עליו לפרנס אין רפואה בכלל.

נשאת לאחר²⁹ ופסקה גם עמו שיוזן את בתה, אחד זנה³⁰ ואחד נותן לה דמי מזונות משלם.

ואם גירשה גם השני ושניהם חייבים במזונותיה וכל אחד ואחד אומר אני אזון אותה ולא אתן דמים, הדבר תלוי בה שתבחר איזה מהם שתרצה שיוזן אותה³¹, ואם היא חרשת שאין בה דעת לבחור, זנין אותה לפרקים זה שבת וזה שבת.

יב. ניסת הבעל נותן לה מזונות והן נותנין לה דמי מזונות

²⁷ והא דלא אמרי' אומדנ' שלא היה כוונתו ליתן לבתה מזונות אלא כל זמן שאמה אצלו זה שהוא מחייב את עצמו בעולם אין אומרים אומדנ' לפטור אותו כי מה שהוא מתחייב את עצמו צריך לקיים לא אמרי' אומדנ'. ב"ש שם יא

²⁸ דהא לא היה התנאי שתהיה על שולחנו מ"ה צריך ליתן לה מזונות משלם ולא כפי ברכת הבית אא"כ כתב לה את יתבי בביתו אז נותן לה לפי ברכת הבית וע' בד"מ. ב"ש שם יב

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ח

³⁰ כתב בח"מ י, נראה דהבעל שני זנה אותה כי לא נתחייב בדמים כל זמן שאמה אצלו אף על גב גם הראשון לא נתחייב בדמיה מכל מקום הדבר תלוי בה ומסתמי' תבחר שתזון אצל אמה ומכל מקום נראה שאם תאמר להשני אתה ידעת כי יש לי מזונות מן הראשון ותן לי דמים רשות בידה ואם תאמר ששניהם יתנו לה דמים אין הרשות בידה. ב"ש שם יד

³¹ משמע אם רוצה ששניהם יתנו לה דמים אין הרשות בידה וכן משמע בסעיף ו' שנותן לה מזונות משלם אף על פי שנתגרשה האם משום דהחויב בתחלה לא היה רק על מזונות ולא על דמים ע"כ לא יתחייבו ליתן דמים כל זמן שהיא צריכה למזונות. ח"מ שם יא

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

נשאת³² הבת תוך הזמן, הרי היא אצל בעלה ובעלה חייב במזונותיה, והשנים כל אחד ואחד נותן לה דמי מזונות משלם.

יג. מתו בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין והיא ניזונת מנכסים משועבדים מפני שהיא כבעלת חוב

מת הבעל³³, הבת מוציאה מזונותיה מנכסים משועבדים כשאר בעל חוב. ודוקא שקנו מידו או שחייב עצמו במזונותיה בשטר, כלומר שצוה לכתוב השטר אפילו בלא קנין הוי כמו קנין, אבל אם פסקו בשעת קידושין ולא היה שם קנין הן הן הדברים שלא ניתנו לכתוב, כלומר לא נדברו הדברים הללו אלא משום חיבת החיתון ולא עלה על דעתם לגבותם ממשועבדים אלא מבני חורי, לפיכך אפילו נכתבו בשטר אינו כלום ואינה ניזונת ממשועבדים.

יד. הפקחים היו כותבים ע"מ שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי

כתב לה³⁴ אני אזון את בתך כל זמן שאת עמדי ומתה האם אינה חייב עוד לזונה, וכן הדין אם נתגרשה ואפילו חזר ונשאה אינו חייב עוד לזון בתה³⁵, וכן אם מת הוא אין יורשיו חייבים לזונה³⁶, דכל זמן שאת עמי שכתב לה מאלו הנישואין משמע.

טו. האומר לחבירו חייב אני לך מנה ... חייב ... דא"ל חייב אני לך מנה בשטר ... אלימא מילתא דשטרא כמאן דאמר להו אתם עדים דמי

³² שו"ע ונו"כ שם י

³³ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁴ שו"ע ונו"כ שם יא

³⁵ לא קשה ממ"ש בס"י קי"ח סעיף י"ט דהחזירה סתם על דעת תנאים ראשונים החזירה דשאני הכא דאמר כל זמן שאת עמי משמע מנישואין אלו כן כתב הטור. מ"ז שם יג, ועיין ב"ש טו

³⁶ מ"ז שם יב

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

המתחייב³⁷ עצמו בממון לחבירו בלא תנאי, אף על פי שלא היה חייב לו כלום הרי זה חייב, כיצד, שכתב לו בשטר הריני חייב לך מנה, אף על פי שאין שם עדים אלא שהוא כתב ידו ומסרו לו, או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לך מנה בשטר, אף על פי שלא אמר אתם עידי, הואיל ואמר בשטר הרי זה כמו שאמר הווי עלי עדים דמי, וי"א³⁸ שאינו מתחייב עד שימסור לו שטר, שבשהמלוה מודה שאינו חייב אין יכול להתחייב ללא מסירת שטר. וי"א³⁹ שאף האומר לעדים הווי עלי עדים שאני חייב לפלוני מנה, וחייב לשלם⁴⁰ אף על פי ששניהם מודים וגם העדים יודעים שלא היה לו אצלו כלום חייב⁴¹, שהרי חייב עצמו ונשתעבד כמו שנשתעבד הערב. וכל שכן כשכותב לאחד קבלתי ממך כך וכך על החוב שיש לי בידך דהוי מחילה, אף על גב דידעינן שלא קבל כלום.

וכל זה דוקא שלא טעה, אבל אם טעה שחשב שהוא חייב ובאמת אינו חייב, לכו"ע אין הודאתו כלום, והן שנתברר ע"י עדים או שהודה המלוה שהיה בטעות, ובזו אין מחלוקת כלל⁴².

³⁷ שו"ע ונו"ב ה"מ א

³⁸ דעת רבים מפוסקים תוס' (כתובות קב. ד"ה אליבא) ורא"ש (שם פ"ב סי' ב) ורמב"ן ורשב"א (הו"ד בשמ"ק שם) וס"ל כיון דאינו חייב והמלוה מודה דאינו חייב אין יכול להתחייב, הן שאמר לו אתם עדים, או שאמר לו חייב אני לך מנה בשטר, מ"מ לא מתחייב עד שימסור לו שטר, הן שטר בעדים חתומים, או שטר בעדי מסירה, או בכתב ידו וחתום עליו, ולא כסמ"ע (סק"א) דס"ל באמר מנה בשטר אני חייב לך משתעבד לכו"ע, וזהו אינו, דלדעת הפוסקים הנ"ל גם זו לא מועיל עד שימסור שטר כמש"כ וכמש"כ הש"ך (סק"ב). והסמ"ע כתב דהטור (סעיף ד) השמיט הק דינא באומר אתם עדי שאני חייב והוא אינו חייב, משום דלא ס"ל כרמב"ם בזה, ולא דק, דבסימן סמ"ך (סעיף ו) הביאו הטור, ולכן האמת דלרמב"ם (שם) בכל גווני חייב, ולשיטת החולקים אינו מתחייב רק בשטר ולא זולתו, וכבר תמה הסמ"ע על המחבר ורמ"א שלא זכר דעת החולקים הנ"ל והמה גדולים וכו', ופשיטא דיכול המוחזק לומר קים ליה כוותיה וז"ל הואיל ומניד משנה (שם) והר"ן (שם סא א) כתבו שדעת הרמב"ם בלישנא דגמ' סובל יותר ולכך הכריע כוותיה. אורים שם ג

³⁹ כ"כ המחבר ורבים חולקים עליו בזה וס"ל דלא מהני לזה שאומר בע"פ כי אם בהודאה שכבר חייב לו, אבל בזה שבא להתחייב לו עתה בדיבור זה, לא מהני כי אם כשכתב לו כן בשטר או באמרו אני חייב לך מנה בשטר, וכדס"ל להרמב"ם גם כן. וגם הטור (סעיף ד') שהעתיק לשון הרמב"ם, השמיט דין זה שכתב הרמב"ם שם בריש דבריו, משום דלא ס"ל כוותיה בהאי, וא"כ מן התימה מהמחבר וממור"ם ז"ל שכתבוהו סתם בלי חולק, סמ"ע שם א

⁴⁰ אך גובה רק מבני הרי ולא ממשועבדים. דכל כמה דלא כתב שטר ולא מסרו לו שטר בעדי מסירה לכו"ע גובה רק מבני חורין. אורים שם ב

⁴¹ עיין קצוה"ח שם א שרצה ליישב שעה זו דעת הרמב"ם שקונה באודיתא

⁴² אורים שם א